

АРТ-ДИЗАЙН МЕБЛІВ ДЛЯ РЕКРЕАЦІЙНИХ ПРОСТОРІВ М. ХАРКОВА

Трегуб Н.Є., канд. архітектури, доцент

Харківська державна академія дизайну і мистецтв

Анотація. На прикладах проектів студентів спеціалізації «Дизайн меблів» розкривається роль меблевого дизайну у формуванні стилю і образу міських рекреаційних просторів.

Ключові слова: рекреаційний простір, рекреанти, формоутворення, дизайн меблів.

Аннотация. Трегуб Н. Е. Арт-дизайн мебели для рекреационных пространств г. Харькова. На примерах проектов студентов специализации «Дизайн мебели» раскрывается роль мебельного дизайна в формировании стиля и образа городских рекреационных пространств.

Ключевые слова: рекреационное пространство, рекреанты, формообразование, дизайн мебели.

Annotation. Tregub N. E. Art-design of furniture for recreation of spaces of Kharkov. On the examples of projects of students of specialization «Design of furniture» opens up role of furniture design in forming of style and appearance of city recreation spaces.

Keywords: recreation space, recreants, make-forming, design of furniture.

Постановка проблеми. У зв'язку з нарощуванням темпів урбанізації в Україні на межі ХХ та ХХІ століть, яка призвела до погіршення екологічної ситуації у мегаполісах, загострилася проблема формування комфортних «людських» умов для міського населення завдяки організації спеціально створених рекреаційних просторів, призначених для релаксації та відновлення здоров'я. В результаті проведеного натурного обстеження благоустрою міських ділянок центру м. Харкова (скверів і парків включно) методом візуального спостереження з фотофіксацією показав, що вони оснащені морально застарілим обладнанням низької якості. Актуальною постає соціальна проблема адаптації рекреаційного оточення до специфічних потреб молоді та психології інших вікових груп мешканців міста, до створення екологічного комфорту в рекреаційних зонах та насичення їх семантичним змістом.

Проведений ретроспективний аналіз літературних джерел (монографій, навчальних посібників, авторефератів дисертацій) дозволив з'ясувати, що роль меблевого дизайну у формуванні рекреаційного простору і рекреаційної діяльності є мало вивченою галуззю, що стало основою для формулювання мети, задач, об'єкту та предмету даного дослідження.

Проектування сучасних рекреаційних просторів з використанням історичного досвіду, за вимогами органічного об'єднання архітектурного і природного середовища з предметним наповненням дизайн-формами і меблями зокрема, – питання дуже важливе і вимагає інноваційних, науково обґрунтованих рекомендацій з їх формування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Авторами попередніх досліджень в галузі теорії архітектури (дисертації Сокольської О.С., Шулика В.В., Янкович С.С.) уточнений зміст поняття «рекреаційна система», «рекреаційна діяльність», «рекреаційне середовище», «проміжний рекреаційний простір», запропонована структурна модель рекреаційної системи: «рекреанти – рекреаційна діяльність – рекреаційне середовище», була виявлена залежність принципів формування рекреаційного середовища від потреб різних соціальних груп людей. Крім демографічних і соціальних аспектів при формуванні рекреаційних об'єктів, треба брати до уваги й характер професійної діяльності, від якої залежить вибір пріоритетних видів рекреаційної діяльності. Рекреаційні потреби залежать від характеру зайнятості людини, рівня її інтелектуального розвитку та матеріальної забезпеченості, національних традицій та статевих відмінностей. Базовими науковими роботами, в яких досліджувалась проблематика ландшафтно-рекреаційних територій, слід вважати праці Лобанова Ю. М. та доктора архітектури, професора ХНАМГ Крижановської Н. Я. [1, 2, 3, 4, 5, 6].

Проведений ретроспективний аналіз літературних джерел (монографій, навчальних посібників, авторефератів дисертацій) дозволив з'ясувати, що роль меблевого дизайну у формуванні рекреаційного простору і рекреаційної діяльності є мало вивченою галуззю, що стало основою для формулювання мети, задач, об'єкту та предмету даного дослідження. Вибраний напрямок дослідження став логічним продовженням тематики науково-дослідної роботи ряду вищих архітектурних шкіл України (м. Харкова і м. Полтави) та ХДАДМ.

Ціль статті полягає в теоретичному обґрунтуванні сучасних засад меблевого дизайну в проектуванні рекреаційного середовища і організації рекреаційної діяльності.

Стаття виконана за планом НДР ХДАДМ.

Результати дослідження.

Проекти студентів ХДАДМ, наведені в даному дослідженні як такі, що мають аргументований підхід до формоутворення, базуються на відповідній концепції, що дозволяє створити особливий художній образ рекреаційної зони завдяки формам меблевого дизайну. Наприклад, для благоустрою внутрішнього двору ХДАДМ трьома студентами 5 к. спеціалізації «ДМ» були запропоновані різноманітні концепції рішення, суто індивідуальні, не схожі між собою. Студент Жекалов Денис обрав прототипами для свого дизайну меблів формальні композиції представника неопластицизму Піта Мондріана (30-40 рр. XX ст.). Головним композиційним принципом живописних полотен Мондріана було членування площі картини чорними або кольоровими решітками, скомпонованими несиметрично, з застосуванням ритму смуг, але зорovo врівноваженими. Прогалини між лініями решітки заповнюють плями з трьох основних кольорів спектру (жовтий, червоний та синій). В лаві, яку придумав Д. Жекалов, рисунок цієї решітки стає елементом несучої конструкції, в яку покладені горизонтальні дошки сидіння (рис. 1).

*Рис. 1. Жекалов Денис, ст. 5 к. «ДМ». Лава за мотивами композицій Піта Мондріана для внутрішнього дворику ХДАДМ.
Кер.: ст. викл. Северин В. Д., доц. Трезуб Н. Є., 2005 р.*

*Рис. 2. Валусва Вікторія, ст. 5 к. «ДМ». Лава за інтерпретацією композицій художників авангарду 20-х років ХХ ст. для внутрішнього дворику ХДАДМ.
Кер.: ст. викл. Северин В. Д., доц. Трезуб Н. Є., 2005 р.*

*Рис. 3. Дрокіна Ганна, ст. 5 к. «ДМ». Лава за мотивами композицій Віктора Вазарелі для внутрішнього дворику ХДАДМ.
Кер.: ст. викл. Северин В. Д., доц. Трезуб Н. Є., 2005 р.*

*Рис. 4. Богдан Олена, ст. 5 к. «ДМ». Лава за мотивами композицій Віктора Вазарелі для рекреаційної зони біля станції метро «Університет», м. Харків.
Кер.: викл. Черепанов К. М., доц. Трезуб Н.Є., 2006 р.*

*Рис. 5 (а, б). Альніков Євген, ст. 5 к. «ДМ». Лава за мотивами форми «стрічки Мьобіуса» для тераси корпусу № 2 ХДАДМ.
Кер.: ст. викл. Северин В. Д., доц. Трезуб Н. Є., 2007 р.*

Концепцією проекту студентки Валуєвої Вікторії став авангардний напрямок 20-х років, а саме безпредметна композиція «Жовте та чорне» Казимира Малевича, яка була покладена нею в основу планувального рішення території дворика. Звернення до творчості російських або українських художників періоду авангарду є цілком логічним, бо саме в нашій академії (колишньому Харківському художньому інституті) працював відомий художник авангардного напрямку Василь Єрмілов.

До її комплексу входить три типи лав, які об'єднані одним композиційним принципом сполучення об'ємної геометричної форми (піраміди, кулі або кубу) з сидінням, зробленим з паралельних дерев'яних брусів. Об'ємні форми виконані з металевих каркасів і облицьовані сучасним конструкційно-обробним матеріалом Dupont. Дизайн лав підкреслений сполученням контрастних фактур матеріалів (матової деревини і блискучого металу). Передбачено оснащення об'ємних форм освітлювальною арматурою, що розширює функції цих меблевих зразків. У вечірній час такі «лави-світильники» працюватиме для підсвічування території та скульптур, встановлених у дворіку (рис. 2).

Концепція студентки Дрокіної Ганни основана на використанні площинної композиції «Zint» В. Вазарелі, що може бути реалізована у двоколірному рішенні декоративного покриття майданчику (матеріали – кольоровий полімербетон, керамічна плитка, марблінг або природний камінь). Дизайн зигзагоподібних лав органічно «виростає» з рисунку цієї композиції (рис. 3).

Меблеві зразки лав, які виконані студентами 5 к. спеціалізації «Дизайн меблів» Жекаловим Д., Валуєвою В., Дрокіною Г., установлені у вестибюлі навчального корпусу № 2 ХДАДМ та використовуються студентами академії.

Модельний ряд лав з деревини, розроблений студентами 5 к. «ДМ» Богдан Оленою для рекреаційного простору біля станції харківського метро «Університет», також був трансформований з живописної композиції Віктора Вазарелі «Меандри» (1959 р.). Об'ємна структура лав, конструкції сидінь і спинок нагадують вигини ламаних ліній цієї роботи майстра оп-арту (рис. 4).

Дизайн комплексу екстер'єрних меблів, виконаний студентами 5 к. «ДМ» Альніковим Є., базується на трансформації форми «стрічки Мьобуса», що дозволяє утворювати різноманітні об'ємні конфігурації і розраховувати довжину лави на 1, 2, 4 та 5 осіб. Всі форми модельного ряду лав мають обтічні біонічні силуети, які підкреслені паралельними лініями чорних смуг накладних сидінь, виконаних з профільованої автомобільної гуми. Меблевий зразок цієї лави, виконаний з легкого бетону, армованого сіткою, рекомендований Вченою радою ХДАДМ для установки на терасі навчального корпусу № 2 ХДАДМ (рис. 5 (а, б)).

Наведені приклади дизайнерських розробок студентів наочно показують те, як конкретний міський рекреаційний простір повинен вирішуватися у відповідності з належним концептуальним задумом. Аргументована концепція проекту, яка спирається на принцип відповідності предметного дизайну «духу місця», на обране стильове спрямування меблевого виробу і формоутворення

архітектурного середовища, на поінформованість щодо бажань рекреантів і їхнього бачення майбутнього благоустрою території, буде сприяти формуванню образного, одухотвореного і комфортного дизайну рекреаційного простору.

Висновки:

1. Обраний тип (форма, конструкції, матеріали) меблів для відпочинку у рекреаційних зонах повинен забезпечувати конкретну рекреаційну діяльність рекреантів (активний або пасивний відпочинок, недільний відпочинок, короткотривалий або довготривалий за часом), з урахуванням складу вікових груп мешканців, їх пріоритетних інтересів і соціального попиту.

2. Авторський дизайн екстер'єрних меблів є важливим композиційним засобом формування художнього образу міських рекреаційних просторів. Концепція конкретної рекреаційної зони повинна бути підпорядкована характеру (духу) місця, стилю забудови і характеру природного ландшафту. Вибір стильового спрямування у формоутворенні екстер'єрних меблів може здійснюватися за принципом контрасту або нюансу по відношенню до оточення. Додатковим аргументом для прийняття остаточного дизайн-рішення повинна бути інформація про характерні риси контингенту рекреантів, що переважно користуються даною рекреаційною зоною.

3. До перспектив подальших розвідок у даному напрямку слід віднести наукові дослідження, які б узагальнили, систематизували та сформулювали принципи організації різних за типологією рекреаційних просторів засобами меблевого дизайну.

Література:

1. Крижановська Н. Я. Архітектурне проектування ландшафтно-рекреаційних територій для дітей: Навч. посібник. – К.: ІСДО, 1995. – 92 с.
2. Крижановська Н.Я. Архітектурно-ландшафтні принципи проектування житлових територій: Навч. посібник / Н. Я. Крижановська. – К.: УМК ВО, 1990. – 124 с.
3. Лобанов Ю. Н. Отдых и архитектура. Будущее и настоящее. – Л.: Стройиздат, Ленингр. отд-ние, 1982. – 200 с., ил.
4. Сокольська О. С. Формування рекреаційного середовища для молоді: Автореф. дис... канд. арх-ри: 18.00.01 / О. С. Сокольська; Харк. держ. техн. ун-т буд-ва та арх-ри. – Х., 1999. – 20 с.
5. Шулик В. В. Методичні проблеми формування регіональних рекреаційних систем (на прикладі Полтавської області): Автореф. дис... канд. арх-ри: 18.00.01 / В. В. Шулик; Харк. держ. техн. ун-т буд-ва та арх-ри. – Х., 2001. – 20 с.
6. Янкович С. С. Формування проміжних рекреаційних просторів в архітектурному середовищі: Автореф. дис... канд. арх-ри: 18.00.01 / С. С. Янкович; Харк. держ. техн. ун-т буд-ва та арх-ри. – Х., 2006. – 20 с.

Надійшла до редакції 3.04.2008